

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

Opuscula Spiritiva - I. Horologium Asceticum. II. Principia Vitae Christianae. III. Manuctio ad Coelum. IV. Via Compendii ad Deum. V. De Sacrificio Missae. VI. De Discretionem Spirituum ... Operum Eminentiss. Cardinalis, Tom. I

Bona, Giovanni

Parisiis, 1677

Cap. XVIII. De potentiis animae rationalis. Continendus intellectus à curiositate. Cui potissimum scientiae incumbendum. Quàm malum sit aliorum mores disquirere. Aliorum iudicia spernanda. de ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-9969

CAP. XVIII. *De potentiis animæ rationalis. Continen-
dus intellectus à curiositate. Cui potissimum scientiæ in-
cumbendum. Quàm malum sit aliorum mores disquirere.
Aliorum judicia spernenda. De voluntatis abnegatione.*

1. **D**ata est tibi à Deo intelligendi facultas, ut ip-
sum agnosceres & cognoscendo amares; sed per
peccatum duplici vulnere sauciata est, ignorantia & cæ-
citate. Nam & in notione veritatis erras & quid sit fa-
ciendum, vel fugiendum plerumque ignoras. Quantâ er-
go diligentiam vel urbs in grassantis pestilentia metu, vel
arx ab hostili exercitu obsessa custoditur, ne quis non
planè cognitus intus obrepat: tanta est cura, multoque
majori vigilandum, ne intellectus malæ rei sibi à sensibus
objectæ aditum patefaciat. Rerum enim species sensus
objiciunt, intellectus admittit & ad iudicium defert, hoc
voluntati proponit. Sed sensus offerunt bona & mala,
mentis est vel admittere, vel excludere.

2. In primis continendus est intellectus à curiositate.
Cur per inania distrahis mentem solidæ sapientiæ & Deo
natam? Res frugi sapientia est. Sicut qui gustat aconitum,
ut qualitatem ejus scrutetur, prius perit, quàm saporem
sentiatur: sic qui ea rimantur, quæ ad se non spectant,
prius seipsum pessumdant, quàm cognoverint quod quæ-
rebant. Scire quod non prodest, proximum est ignorantia.
Qui verè sapiens esse cupit, non opinioni discit, sed
vitæ: nec quærit in scientiâ oblectamentum animi, sed
remedium. Nosse gaudes stellarum vires? Inepties post-
quam sciveris, si ignores infirmitatem tuam. Vis ornatè
& eleganter loqui? Satius est si discas tacere. Scire no-
va cupis? Quid magis novum, quàm renovare te ip-
sum? Hoc dicte. Errores alienos libet confutare? Cur non
corrigis tuos? Juvat percurrere historias & scire aliorum
facta? Benè, si interim non ignores, quæ à te sunt fa-
cienda. Placita litigantium concordare delectat? cur non
& tuos affectus tumultuantes? Nisi quæreres supervacua,

facile invenires necessaria. Scientia autem necessaria illa est, quæ te bonum potiùs, quàm doctum facit.

3. Quid in iis quæstionibus te torques & maceras, quas subtiliùs sæpè est contempsisse, quam solvere? Cur pertinaci studio laboras, ut ea discas, quæ forent dediscenda si scires? sed, ut aliarum rerum, sic quoque literarum intemperantia nos vexat. Nullus librorum est finis. Instruuntur Bibliothecæ ad spectaculum potiùs & ornatum, quàm ad usum legentium. Vix librorum editorum indices totâ vitâ legere poteris, quamvis multos vixeris annos. Inter hos multi sunt noxii & perniciosi: multi indigni qui legantur, multi vani & imperiti, quos cum diù perlegeris, nihil scies. Plures quidem à limine salutare tibi permittitur, ne aliquid in ipsis latere iudices magni & secreti boni; sed paucis & cum delectu insistendum. Paucis ad bonam mentem libris & literis indigemus.

4. O inanes mortalium cogitationes! Impallefcimus chartis & per innumeras artes ac scientias ingenium extendimus, quasi nobis per multa sæcula vivendum sit; vitæ verò sempiternæ curam negligimus, quæ non scientiis sed virtutibus comparatur. Quid prodest acta externorum Regum inquirere & quæ passi invicem, ausique sunt populi, magnis voluminibus describere? Quantò satius foret tua mala extinguere, quàm aliena posteris tradere. Docet te Geometria metiri latifundia; doceat potiùs quomodò quod tibi sufficiat metiaris. Numerare docet Arithmetica & avaritiæ commodare digitos: doceat potiùs ea spernere & læto animo amittere, quæ tantâ sollicitudine computantur. Monstrat Musica quomodò voces inter se consonent: ostendat potiùs quomodò secum mens concordet, nec disparem reddant sonum sensus & ratio. Monstrat qui sint modi hilares, qui flebiles: ostendat inter prospera non extolli, inter adversa non emittere flebilem vocem. Non damno harum rerum cognitionem; sed hæc & alia utiliter scies, postquam sciveris te ipsum &

novissima tua. Nihil scis, quamvis omnia scias, si te ipsum ignoras.

5. Infame vitium ac sordidissimum est aliena facta observare, mores disquirere & omnia temerè interpretari. Quis enim es tu, qui alienum judicas servum? *Domino suo stat, aut cadit.* Ipse est qui judicat omnes, qui omne sibi judicium reservavit. Quà audaciâ divinum tribunal præsumis in vadere? Attende tibi & latebras conscientiæ tuæ perscrutare. Vide ibi mala quæ insunt, bona quæ defunt & noli oculos ad aliorum vitam convertere. Satis uberem malorum copiam in te reperies, quam acriori censurâ perstringas. Vix quidpiam justè fit, quod non possit pravum ingenium in malum detorquere. Ipsi Evangelii abutuntur hæretici: Christi actiones calumniabantur Hebræi. Ut corpora melancholica & mali humoris, quicquid cibi sumplerint in bilem vertunt: sic anima malè disposita quicquid videt, quicquid audit perperam interpretatur. Bona vel mala intentio sæpè res bonas vel malas fecit: hæc autem soli Deo nota est, qui scrutatur renes & corda. Quòd si factum alienum nullâ potest ratione defendi, quid ad te? Non erubescis fœdissima quæque quasi è latibulis educere ac publicè spectanda proferre: Cur non te ipsum observas, qui cæteris deterior es? In te exerce maledicentiam tuam, de te ipso tecum detrahe, accusa pravitatem tuam & te ipsum dijudica. Dei enim judicium evades, si tui judex severus fueris.

6. Ut ingeniosi in notandis aliorum factis plerique sumus, indè nobis prudentiæ famam perquirentes; ita facilè suspicamur alios de nobis malè sentire, vel loqui; nos illis odiosos esse & despiciatos. Hoc vitium ut repellas, temperanda primò cupiditas est, quâ hominibus placere, & magni ab illis æstimari desideras. Tum danda est opera, ut vel ipsam cogitationem abjicias sciendi quid alii de te sentiant, vel loquantur: cum præsertim sæpè contingat eos nec quidem de te cogitare, quos fingis perperam de te loqui, & te observare. Dic tibi cum Apo-

nolo. Si hominibus placerem, Christi servus non essem. Dic ad alios, Mihi pro minimo est, ut à vobis judicer, aut ab humano die. Talis reverà es, qualis es apud Deum. Sensus & loquela hominum nihil adjicit bonitati tuæ, nihil detrahit de malitia. Melius est bonum esse, quàm videri.

7. Nihil tuæ voluntati contrarium eveniet, si eam penitus abnegaveris, & transfuderis in divinam. Sic mentis solidâ pace, sic verâ tranquillitate perfrueris. Vives ut voles, si quid velle debeas didiceris. Debes autem velle quod Deus vult. Hæc est unica vitæ hujus felicitas, velle ut quæ fiunt ita fiant, sicut vult Deus, non ut volumus ipsi. Ducit te Deus ad finem, ad quem ab æterno destinatus es, per suavia & aspera, per prospera & adversa. Obsequere divinæ providentiæ, & sequere alacriter: nam etsi repugnaveris, sequeris nihilominus, & impius eris. Ducit volentem Deus, nolentem trahit.

CAP. XXI. De Statu Proficientium. Varia profectus adjumenta. Temporis æstimatio & usus. Dei presentia necessaria.

1. **S**I bonus esse cupis, primùm credito te malum esse. Nunquam proficies, si proficiendi deposueris appetitum. Nolle proficere, deficere est. Persevera igitur ut cœpisti, & quantum potes propera, quò citiùs frui emendato animo & composito possis. Argumentum animi in melius translato, est si vitia tuavides, quæ adhuc ignorabas. Sic agris gratulari solemus, cum se ægros esse senserunt. Noli facile tibi credere, sed excute te, & observa, tuique profectus experimentum cape animi firmitate, & cupiditatum diminutione. In proficientium classe te esse existimabis, cum in te ipsum maximam habueris potestatem. Inæstimabile bonum est se possidere, & unum esse. Vir probus semper idem, improbus semper alius est.

2. Potes, si vis, unâ die ad culmen Sanctitatis pervenire, si toto corde averfus à creaturis ad Deum convertaris. An verò vitam intus cum Deo agas, ex his signis de-